

Wåra Rötter

Tjust Släktforskarförening

Nummer 3 • 2010 • Årgång 24

Släktforskar dagarna i Örebro

Sid 2

**Holger Kanth blickar tillbaka
inför 25 årsminnet**

Sid 4

Ett bokslut berättar

Sid 8

Ordförande: Hans Wiberg
tel: 0490 - 214 28
e-post: hans.wiberg@telia.com

Sekreterare: Valdy Svensson
Tel. 0490 - 188 18
e-post: valdy.svensson@bredband.net

Kassör: Yvonne Andersson-Gullberg
Tel. 0490 - 202 36
e-post: gladhammar@hotmail.com

Föreningens adress:
Tjust Släktforskarförening
c/o Stadsbiblioteket
Box 342
593 24 Västervik

Postgiro: 494 76 67 - 4
Föreningens org. nr: 833600 - 7128

Medlemsavgift 150 kr./år
Familmjemedlem 50 kr./år

Internetadress: www.tjustanor.com

Redaktörer för Våra Rötter:

Tor Wiklund
Kolsebro Ekdalen
597 97 Åtvidaberg
Tel. 0120 - 202 59
e-post: torwiklund@gmail.com

Hans Wilensjö
Kristinebergsgatan 2 T
593 35 Västervik
Tel. 0490 - 321 46
e-post: hasse@wilensjo.se

Layout:
Bo Sandberg
Hornsvägen 15 E
593 54 Västervik
Tel. 0490 - 321 83
e-post: sandberg.bo@telia.com

Våra Rötter nr 4 – 2010
kommer i december

Material senast
15 november 2010

Ni får gärna tipsa våra
redaktörer

Omslagsbild:
Släktforscardagarna i Örebro
Foto: Hans Wilensjö

Släktforscardagarna i Örebro 2010-08-28

Text: Hans Wilensjö

För oss släktforskare så var årets höjdpunkt detta år i Conventum i centrala Örebro. Som vanligt väldigt mycket folk och utvecklingen går verkligen framåt genom den data explosion som gör att man numer kan sitta hemma i sin kammare och forska. Men tyvärr så är gemenskapen med detta ett minne blott.

Systemen blir bättre år för år och årets stora händelse var den nya dödboken som täcker upp från år 1901 till och med 2009. Nu ska direkt sägas att, åren före 1947, så är det ca 80 % säkerhet att allt är rätt eller finns med. Man kan gott säga att det är i grevens tid att allt har skrivits ner. CD-skivan finns att köpa via Genlines bokhandel. Våra egna medlemmar har framställt många uppgifter i denna CD skiva. Belöningen är att föreningen erhållit ett antal exemplar till Föreningen som styrelsen beslutar över.

Den andra stora nyheten för oss Smälänningar är att vår Egen PLF skiva nu kompletterats fram till år 1935 där vi även i vår förening gjort ett mycket stort arbete. Den hade strykande åtgång i vår gemensamma monter, med Oskarshamn, och trycket där jag satt och redogjorde för innehållet var stort. Många Örebroare och andra besökare undrade om Ukna och

Odensvi socknar finns med. Vilket jag då med säkerhet kunde tala om att så var det. Många frågade efter små orter som Rödja utanför Gamleby och det var bara att visa vilka som var födda, vigda eller döda just på den orten allt beroende på när prästerna började föra sina kyrkböcker. Till och med Gäddeglö var med på frågelistan.

Jag deltog även i en redaktörskonferens där vi bl.a. talade om betydelsen upphovsrätten. Det gäller framförallt bilder som numera finns så rikligt ute på nätet. Det är inte bara att ta en bild därifrån utan att fråga fotografen eller den tidning som bilden varit införd i. En annan sak är att ta en bild framför en staty/konstverk på sin egen hustru och sätta in i en tidning. Konstnären kan då kräva skadestånd. Man måste även fråga privatpersonen i fråga om den är okänd om den "råkar" hamna på mitt foto och den ska användas i någon tidning. Ja det var många invecklade spörsmål som vi måste tänka på då bilder sätts in i tidskrifter och dylikt. Visste Ni föresten att de bilder, på Dig själv eller Era barn, Ni sätter in på Facebok tillhör/äganderätten i fortsättningen FB.

För övrigt är Örebro en trevlig stad att vistas i och lätt att hitta.

INNEHÅLL I DET HÄR NUMRET

- Sid. 2** Släktforscardagarna i Örebro.
Sid. 3 Övåntat möte i Västrum. Berätta om din forskning.
Sid. 4-5 Holger Kanth blickar tillbaka inför 25 års minnet.
Sid. 6 Jubileumsfesten närmar sig.
Sid. 7 Nu är den här – Sveriges dödbok 1900-2009.
Sid. 8 Ett bokslut berättar. Vårdavgift förr.
Sid. 9 Program hösten 2010.
Sid. 10-11 En Karolins flykt från Ryssland del 19.

Oväntat möte vid torpvandring i Västrum

Text: Lars Oswald

Västrums hembygdsförening inbjöd till torpvandring i Västrum med samling i f.d. Kommunhuset, där Claes Göran Petersen och Tord Sundberg mötte upp. Det var ganska många som hade mött upp den lördag förmiddag, både släktforskare och från hembygdsföreningen. Våra båda värdar gav en sammanfattning vad man åstadkommit inom torpinventeringen inom föreningen. Det visades ett bildspel över de platser som dagen utflykt, vi skulle hålla oss till Långviks ägor denna dag. Men först började vår vandring till Västrums kyrkogård, där vi fick en förnämlig information om den första kyrkan, som Claes Göran delgav oss.

Denna kyrka låg intill det i dag Cederflycktska gravkapellet, som naturligt vis var öppet för oss och med en mycket informativ redovisning av Claes Göran fick vi en bra start på dagen övningar. Så på slingrande vägar ned till Långvik, där vi möttes av familjen Höckerfeldt som hälsade oss välkomna. Därefter tog vård värd Claes Göran över och gav en information om gården Långvik. Nu var det dags för första promenaden genom landskapet ned till torpet Berget, där vi fick höra dess historia. Från detta torp till nästa anhalt som var torpet Näsudden, finns en gångväg, några föredrog att gå den vägen medan vi bilförare gick tillbaka till Lång-

vik och hämtade våra bilar för transport till Näsudden. Väl där framme kunde vi beundra ett fint och högt läge utmed Verkebacksviken och viken intill Gutan, där blev det också kaffepaus och det oväntade mötet inträffade.

När vi satt och fikade och såg ut över ”Drängsundet” så blev vi betittade av en säl, han stirrade på oss en stund, gjorde en dykning och dök upp på ett annat ställe, samma sak upprepades under vår kaffepaus flera gånger, han flyttade sig runt i vattnet samtidigt som han höll koll på oss. När vi fått vår information om platsen och kunde slita oss från vår vattenartist var det dags mot nya mål, de sista torpen vi skulle besöka, Tjust norra och södra som ligger under Långvik. Fint läge utefter vattnet, även de övriga sommarnöjen som vi besökta idag hade fina lägen. När vi var samlade vid Tjust fick vi också en mycket utförlig information om gården Nävelsvik även kallat Narsvik. Gården ligger på andra sidan viken vid Tjust. Redan 1383 så omnämndes namnet Narsvik, men det ändrades till Nävelsvik 1750 för att återgå till Narsvik 1989. Här vid Tjust avslutade vi vår vandring och trevliga samvaro med kamrater från de båda föreningarna. Vår ordf. Hans Wiberg tackade guider och värdfolk för en fin genomförd torpvandring.

Forskar hjälp

I vår forskarsal har mycket hänt, 2 st nya datorer samt en lapptopp har införskaffats så nu går det att söka på 4 platser. Datorerna har Genline, Svar och AD Online samt även den nya dödboken för åren 1901 till 2009 och är till 80% säkerhet för åren 1901 till 1947. Uppdateringar kommer så snart de är införda centralt. Även den nya PLF skivan för norra Kalmar län finns i datorerna. Här har våra egna medlemmar gjort ett stort arbete och skrivit av kyrkböcker till och med år 1939 födda, vigda och döda.

Du får även hjälp av våra kunniga medlemmar i forskarsalen som har jour mellan kl 10:00 -16:00 vardagar. Kerstin Johansson är också mycket kunnig och svarar gärna på frågor eller visar hur sökningar går till.

Om Du inte vet hur Du kommer ner till forskarsalen frågar Du bara bibliotekspersonalen så låser De upp dörren.

Berätta om din forskning

Redaktionen för Våra Rötter tar gärna emot medlemmarnas egna berättelser och erfarenheter från släktforskningen. Alla har vi något att berätta. Fatta pennan och skriv. Var inte blyga. Allt intresserar, litet som smått. Det behöver inte vara så märkligt. Det enkla är oftast bäst. Medlemmar som tidigare fattat pennan och skrivit om sin forskning har mötts av uppskattning. Det sporrar till mer. Numera sitter vi hemma vid datorn och forskar och utbytet mellan medlemmarna är inte vad det kunde vara. Det kan vi hjälpas åt att ändra på. Återigen: fatta pennan och skriv. Försök gärna att ta med någon eller några bilder/illustrationer. Materialet Mailas till någon av redaktörerna för Våra Rötter och adresserna finns på sidan 2.

Alla kan hjälpas åt om du har kört fast

Har du kört fast i släktforskningen? Då kan vi alla hjälpas åt. Berätta om ditt problem och skicka in det till Våra Rötter. Efter publicering i vår medlemstidning är det redaktionens fasta övertygelse att du får reaktioner och kanske lösningen på ditt problem. Det kan handla om vad som helst. Exempelvis ”vart tog pigan Anna vägen, jag kan inte läsa texten som prästen skrivit om flyttning och jag har inte hittat henne någon annanstans”. Exemplet kan göras hur många som helst. Svaret sitter säkert en annan medlem på. Vi på redaktionen publicerar gärna lösningarna på de problem som dyker upp. Andra frågeställningar som dyker upp, kanske relaterade till den datoriserade forskningen, kan skickas in till tidningen. Svaren kommer alla medlemmar till. Har du något tips om någon ny och bra databas? Skriv och berätta!

Holger Kanth blickar tillbaka inför 25 års minnet

Min släktforskning började med att jag gick en cirkel i släktforskning år 1971. Det som jag tyckte var mest intressant att få veta var efternamnet kom ifrån, att det var ett soldatnamn förstod jag. Min farfars far var född Svensson, han blev antagen som soldat till Blomnäset under Näs i Rumskulla socken Kalmar län år 1841, han fick då efternamnet Kant (Kanth,) har kommit till på 1900-talet). Jag hade födelseuppgifter på min farfar, han var född i Rumskulla socken Kalmar län. Vad jag fick göra var antingen kontakta Rumskulla församling eller kommunbiblioteket i Vimmerby, Kommunerna hade mikrofilm för sin egen kommun. Det gick också genom sitt egna kommunbibliotek beställa mikrofilm från sitt länsbibliotek som hade mikrofilm för hela länet. Det kunde ta lång tid innan man fick filmerna, lånekön var lång, en gång fick jag vänta 1½ år, när man väl fick filmen, då kunde vara det svårt att komma ihåg vad jag skulle söka efter. Det som var mest intressant var att besöka landsarkiven. Där fick man in originalböckerna. Det blev många resor till Landsarkivet.

Jag ansåg att det var bra att få kontakt med andra släktforskare, därför besökte jag Kalmar läns genealogiska förening när de hade sina träffar i Oskarshamn och dess närhet, men aldrig någon träff norr om Oskarshamn. Det var därför jag började undersöka om det gick att bilda en släktforskarförening i norra delen av länet. Jag tog kontakt med Kerstin Jonmyren som då var ordförande i Kalmar läns genealogiska förening och frågade henne vad hon ansåg om att bilda en förening i norra delen av länet, Kerstin hade inget emot detta, hon tyckte att det var bara bra att få en förening i norra länet. Därefter tog jag kontakt med Genealogiska föreningen i Stockholm och även där fick jag gehör för att bilda en förening. När jag har fått klartecken så långt, så satt jag upp en lista i släktforskarrummet på kommunbiblioteket där de som var intresserade kunde an-

teckna sig det blev ett 20 tal personer som var intresserade och på våren 1985 hade vi vår första sammankomst och bestämde att bilda en släktforskarförening. Syftet med föreningen var att anordna möten, anbytarträffar, kurser, skaffa material och ge information till andra forskare. Studieverksamheten för släktforskningen kom igång, vi hade upp till fem nybörjarcirklar per vecka några perioder. Vad som var viktigt var att ta kontakt med hembygdsföreningar där man med deras hjälp kunde få bra information om socknen och bygden. Det är många släktforskare som har haft nytta utav alla torpvandringar som de har ordnat för oss. Det fanns ingen tanke på att släktforskningen skulle bli så stort och att Tjust släktforskarförening skulle bli så stor förening. Vi har haft god hjälp av kommunbiblioteket som ställt upp med en bra släktforskningslokal, samt mikrokortläsare och annat släktforskningsmaterial.

Det har varit en rolig och spännande resa under alla dessa år. Många funderingar har varit att skaffa bra och intressanta föreläsare till kurser och föreningsträffar. Det har gott över förväntan bra tack vare bra medarbetare. När jag har forskat ett år så började Stina min fru att forska, vi kom underfund att det skulle vara bra att skriva av födda, vigda och döda för framtida bruk, det blev starten för våran del. Förening PLF i Oskarshamn kom till ett par år efter oss, därefter började vi att samarbeta, de hade också börjat att skriva av födda, vigda och döda och lagt in detta i en databas, de fick vårat material som vi då hade skrivit av och alla avskrivningar som vi har gjort till dagens datum det är flera tusen poster, det är även in- och utflyttade, så PLF kan vara tacksamma för att det fått så mycket material av oss när vi själva kunde ha gett ut en CD-skiva. Ett samarbete kom också igång med Östgöta Genealogiska förening genom att våran förening blev inbjudna till en träff 1991 i Tranås. Året därpå en lördag april 1992 anordnade vi en träff på Gamleby folk-

högskola där vi bjöd in Östgöta Genealogiska förening samt PLF och Vimmerby Hultsfreds släktforskarförening. Det blev så lyckat att vi fortsatte med denna lördagsträff i många år. Något som också blev uppskattat var veckokurserna som anordnades på Gamleby folkhögskola vecka 31 varje år förutom de sista åren som vi fick ändra till vecka 30. Det var roligt att stå som värd för dessa kurser, det blev en så fin gemenskap i grupperna. Deltagarna tyckte detsamma, ett bevis på detta är att många deltagare återkom varje år.

Tänk på alla dessa bussresor som vi gjorde de första 15 åren, det var resor till olika arkiv bl.a. till Stockholm. Emigrantinstitut i Växjö där vi var två fulla bussar, vi gjorde också flera resor ut i det blå, resorna var mycket uppskattade. Under de här snart 40 år som jag släktforskat har det förändrats mycket, när jag forskade på landsarkivet i Vadstena de första åren så fick man låna in originalböckerna, sedan slutet av 1980-talet kom mikrokorten och då blev det också mikrokort på landsarkivet, då blev det också stopp på att få låna de originalkyrkoböckerna. De var bra att det blev på det sättet annars har originalböckerna varit sönderlästa.

Så mycket kan jag säga att det var roligare att forska på det gamla sättet det var mera rörelse i forskarlokalen och man fick bättre kontakt med andra släktforskare. Inget fel på den digitala tekniken men det tar bort mycket utav den fina gemenskapen. Forskarna sitter hemma i sin ensamhet vid sina datorer och forskar i dag. Släktforskarna bör besöka forskarlokalen och använda sig utav den jourverksamhet som styrelsen erbjuder. Där kan ni få hjälp och råd när det tjarvar till sig i eder forskning, tag vara på den chansen.

Avgående styrelse 1989. Från vänster: Ulla-Lena Johansson, Helene Jaensson, Holger Kanth, Ulf Trysdal, Gun Hjalmarsson och Lars Oswald.

Styrelsemöte 1994 på Gränsö. Från vänster Holger Kanth, Ulla-Lena Johansson, Lars Oswald, Irma Liljeblad, Mariettea Jansson och Ulla Norman.

Nya styrelsen 1996. Från vänster: Henry Åkerlund, Sven Allan Karlsson, Anders Johansson, Holger Kanth, Gunborg Johansson och Ingmar Johansson.

Kalle Bäck är föreläsare på vårt 25 års jubileum 2 oktober kl 10:00 kring forna tiders problem.

Den besvärliga svärmodern. Myt, nidsbild eller verklighet. En historisk studie av förhållandet mellan svärdöttrar och svärmödrar.

Kalle Bäck har historia vid Stockholms universitet, 1984 Docent vid Stockholms universitet och lektor i historia, Linköpings universitet. Prefekt på institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur,

Att lyssna på Kalle Bäck är mycket trevligt, men jobbigt för skrattnusklerna men han håller sig till ämnet med stort ansvar.

Hasse W har tidigare lyssnat på denne trevliga person.

Nya medlemmar

Hassan Mokhateb
Ringvägen 3 B
590 93 Gunnebo

Inger Göransson
Kyrkogatan 26
702 10 Örebro

Eva Berggren
Brynjevägen 9
191 45 Sollentuna

Nils-Erik och Rose-Marie Carlström
Björnsholm Skynnerstad 1
594 93 Gamleby

TJUST SLÄKTFORSKARFÖRENINGENS JUBILEUMSFEST 25 ÅR 1985-2010

*Det ska vi fira på Bryggaren den 2 Oktober.
Boka redan nu lördagen den 2 oktober för en heldag med utställningar
och trevliga föredrag.*

Kl 10:00 invigning av någon prominent person.

*Mingel och utställningar från kl 10:15 till ca 16:30.
Kaffe med tilltugg kan avätas under hela dagen.*

*Medlemmar från föreningen visar/lär ut släktforskning på flertal stationer
under hela dagen.*

*Föreläsningar: Nr:1 kl. 10:30 -11:30, Nr:2 kl. 12:30-13:30. Nr:3 kl. 14:00-15:00.
Föreläsare blir Elisabeth Reuterswärd och Kalle Bäck + någon mer.*

*Vi hoppas på representanter från Förbundet, Gengline, Svar, Arkiv Digital, Dis
och andra som har program kring forskning.*

*Jubileumsmiddag tid kl 19:00. Tal och prisutdelningar.
Kostnad: 175 kr inkl. lättöl el. bordsvatten.*

Anmälan till middagen skall göras till:

Hans Wiberg

tel: 0490 - 214 28

hans.viberg@telia.com

senast den 23 september

Rötterbokhandeln

Nu är den här - Sveriges dödbok 1900-2009

Nu finns *Sveriges dödbok nr 5* med material från 1901-2009 i Rötterbokhandeln.

Denna utgåva är kompletterad med 2,5 miljoner avlidna för perioden 1901-1946, som frivilliga medarbetare har registrerat i projektet *Namn åt de döda*, vilket innebär att ca 70% av samtliga döda under de åren ingår. Från 1947 och framåt ingår alla döda. För åren 2007-2009 har tillkommit 272.000 avlidna sedan förra utgåvan.

Totalt innehåller denna DVD 7.880.000 poster varav det även kan förekomma enstaka poster 1895-1901.

Medlemspris 525 kr, ej medlem 625 kr.

I Rötterbokhandeln finns flera läro- och handböcker, också för dig som redan kommit en bit på väg. Senaste produkten är en handbok i emigrantforskning. Fler handböcker är på väg.

Varje släktforskare träffar förr eller senare på ett okänt uttryck. I våra ordböcker hittar du svaret.

Sedan 1989 har *Släktforskarnas Årsbok* varit en höjdpunkt varje sommar. Spännande historier blandas med lärorika berättelser i varje årsbok. Några årgångar är slutsålda.

I Rötterbokhandeln hittar du också ett stort antal skivor som du behöver i din släktforskning.

Enklast handlar du direkt i Rötterbokhandeln på Internet <http://genealogi.netrix.se>
Det går också bra att ta kontakt med Sveriges Släktforskarförbunds kansli
Frakt och expeditionskostnad tillkommer.

 **Sveriges
Släktforskarförbund**

Anderstorpavägen 16, 171 54 Solna, tel 08-440 75 50, info@genealogi.se, www.genealogi.se

Ett bokslut berättar

Västerviks Lasarettets bokslut för 1878 finns på nätet. Läkaren tjänade 1 500 kronor om året och skottskador var vanligt förekommande. Det framgår av bokslutet för Västerviks Lasarett 1878.

Text: Lennart Jennekvist

Bokslutet finns tillgängligt på Svar.ra.se för den som vill fördjupa sig i detaljerna. Även bokslutet för 1889 finns på nätet. Det är en fascinerande läsning, hela tiden går tankarna till nutid. Det går knappast att låta bli att jämföra med hur det är i dag. Dagens bokslut är fullt med siffror och handlar väldigt lite om patienterna och deras åkommor. I det gamla bokslutet finns allt detta med. Ekonomin är bara en lite del. Till exempel beskrivs ett sjukdomsfall mycket genomgående:

”En 17 års yngling, hvilken, efter att ständigt förut varit frisk, insjuknade 3 veckor före inkomsten på Lasarettet d. 6 Mars. Sjukdomen började utan upptänklig anledning med ryckningar i benen, och efter 2 dagar var han lam i hela nedre delen af kroppen. Vid inkomsten på Lasarettet hade han ett friskt utseende och företedde inga andre sjukliga symptom än att han var fullkomligt paretisk i båda benen, hvarjemte han hade en så stark hyperaestesi uppifrån glutaerna ända nedåt fötterna, att han ömmade för den obetydligaste vidröring. Ingen ömhet för tryck öfver ryggraden. Aptit och afföringar voro ordentliga. Behandlingen utgjordes nu af JodKalium, Elektricitet och Bad. Efter 2 månader var hyperaestesen i det närmaste försvunnen och han kunde något röra det högra benet, men var fortfarande fullkomligt lam i det venstra. Fram på sommaren, sedan nor-

mal känslighet inträdt, började han få så pass styrka i högra benet att han kunde gå uppe med tillhjälp af kryckor, och emot hösten började han äfven kunna röra det venstra benet framåt vid gående, ehuru han ej hade någon styrka i detsamma. Förbättringen fortgick ytterst långsamt och vid utskrifningen i slutet af November efter 37 veckors vistelse på Lasarettet, kunde han gå obehindradt med tillhjälp af krycka och käpp, men stor svaghet kvarstod ännu i venstra benet. För öfrigt godt hull och fullkomligt välbefinnande.”

Så noga beskrivet kunde en del fall bli. Men det var inte alltid som det gick bra: ”Den patient hvilken finnes upptagen under rubriken ”Döde” var ett med ärftlig syphilis behäftadt gossebarn, hvilket efter behandling med Qvicksilfver var nästan återställt från alla syphilitiska symptom, då han fick Scarlatina, i hvilken sjukdom han afled”. Skottskador, som även innefattade sprängskador, var vanligt förekommande detta år och toppar statistiken med 13 fall. En farlig arbetsplas, eller vistelseplats, var tydligen järnvägen, som bara hade några år på nacken. Sex personer skadades på järnvägen detta år. Skuren med knif skörde fem olycksfåglar. Jordras skadade fyra personer, cirkelsåg 3, yxhugg 2, tröskverk 2, kran 1.

Det gjordes 23 operationer av läkaren som

hade en årslön på 1 500 kronor. Drängen tjänade så pass bra som 470 kronor. Klart mer än de bägge sjuksköterskorna som hade 400 respektive 300 kronor samt en piga som hade 75 kronor. Sysslomannen hade 850 kronor. Vaktmästaren hade 350 kronor men fick förhöjt till 420 kronor. Hans fru skötte städning och skurning av sjukhuset och fick för det 350 kronor. Tilläggas ska att de hade fritt hussrum, ljus och vedbrand. Ja, det var hela personalen, läkaren, sysslomannen, 2 sköterskor, en piga, en vaktmästare, en städerska och en dräng.

Detta utdrag visar en inventarieförteckning; ”Beklädnad, Sängar, Sängkläder och Inventarier befinnas i godt och fullständigt skick. Under året hafva inventarier blifvit inköpta till ett pris af 1 340 Kron 39 öre, hvaribland de viktigaste utgöras af: 40 par lakan, 12 st. örngottsvar, 28 st. handdukar, 30 st. skjortor, 12 st. lintyg, 6 kjortlar, 12 par byxor, 10 st. ylleroockar, 23 yllefilter, 80 aln. hampmattor, En pneumatisk apparat etc etc.”

Patientavgifterna uppgick till nästan 13 000 kronor och var den största inkomstkällan. Männen fick betala 40 öre och kvinnorna 20 öre. Utgifterna för mat var större än lönekostnaderna, 5 349 kronor mot 4 665 kronor. Ja det finns många godbitar att hitta i ett gammalt bokslut.

Vårdavgift

I dag kostar ett sjukhusbesök i regel 300 kronor. Det var annat förr:

”Vilkoren äro desamma som tillföre, nemligen, att vara försedd med prestbevis och ansvarsförbindelse för betalningen. Då Friplats åstundas, skall den sökande förete betyg från Komunalstyrelsens Ordförande öfver medellöshet, då friplats i tur erhålles. Äro alla friplatser upptagna,

till antalet 25, så betalar församlingen eller den, som iklädt sig ansvarsförbindelsen för den sjuke 60 öre om dagen tills friplats i tur och ordning erhålles. Dessa friplatser underhålles genom öfverskott af sjukvårdsmedlen. Öfrige bemedlade patienter betala 60 öre om dagen för allmänt

rum, samt 1 Kr 50 öre för enskildt rum. Utländingar samt utom Lasarettstraktet boende bemedlade patienter äfven som sinnesrubbede betala 1 Kr om dagen för allmänt rum och utländingar 2 Kr 25 öre för enskildt rum.”

Program hösten 2010

Onsdag 29 september Pratkväll på brandstation.
Tid kl. 18.00

Onsdag 13 oktober Carola Larsson berättar om och hur det går till vid tjärbränning.
Tid kl. 18.45
Plats: Statsbiblioteket Utkiken

Onsdag 27 oktober Pratkväll på brandstationen kl. 18.00.

Onsdag 17 november Anders Bockgård berättar om den kände botanisten Nils Johan Andersson från Gamleby.
Tid 18.45
Plats: Stadsbiblioteket Utkiken

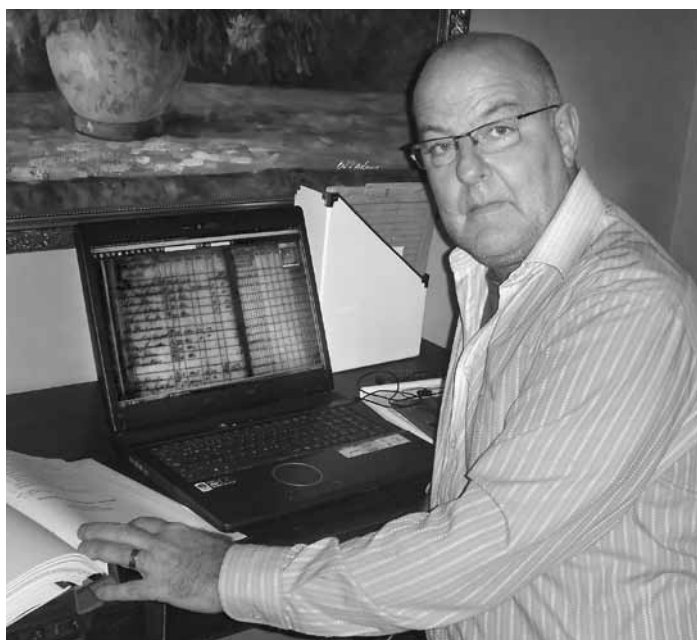
Onsdag 24 november Pratkväll på brandstationen.
Tid kl. 18.00

Onsdag 15 december Visar Barbro Friberg ett bildspel om Västervik från 40 och 50 talet. Lucia kaffe.
Tid kl. 18.45
Plats: Stadsbiblioteket Utkiken

Vid varje träff kaffe, lotterier, anbyten.

Välkommen till våra träffar hälsar Styrelsen. För ev. reservation om tider och plats se vår påminnelse om träffen i Västervikstidningen under föreningar lördagen före aktuell träff. Anteckna träffarna i Din kalender. Besök också vår hemsida www.tjustanor.com

Jouren i forskarsalen pågår fram till 9 december.

Vår vän och nära medarbetare Lennart Jennekvist för Våra Rötter har lämnat oss. Vi tänker framförallt på Din familj men saknar Ditt arbete och Din kunnsighet som Du hjälpte oss med i framställandet av Våra Rötter.

Tor Wiklund, Hans Wilensjö och Bo Sandberg, Redaktionskommittén för Våra Rötter.

EN KAROLINS FLYKT FRÅN RYSSLAND

Ett äventyr som vi skall förmedla i några avsnitt. Källan kommer från Carl von Rolands handskrivna biografi som förvaras i Kungliga Biblioteketshandskriftssamlingar, den har tidigare givits ut i bokform 1914 av Samuel E. Bring. Tommy Jansson har med underlaget från Brings bok under 1984 moderniserat texten från 1700-tals svenskan. Boken är utgiven på Bäckströms Förlag i Stockholm.

Åter i Lybeck

Del 19

Jag har ännu en gång skakat av mina följare efter flykten från fångenskapen i Köpenhamn. Jag måste åter göra en resa till Lybeck för att börja om min efterlängta resa till Sverige. Vid middagstid var jag framme i Lübeck och vid mitt tidigare kvarter hos hattmakaren Westervik, vilken blev glad att se mig igen. Han hade läst i tidningar han fått från Hamburg, att jag fångats i Köpenhamn. När jag lämnade Lübeck förra gången hade jag överlåtit mitt kvarter till major Pastelberger. Jag träffade honom nu när jag kom, och tillsammans gav vi oss ut på staden och då främst till klädehandlaren Fursteau, där hade jag min klädeskoffert deponerad. Eftersom det var middagstid, var mycket folk i rörelse, många vänner till mig kände igen mig och gratulerade till min flykt. Om vilket ryktet snabbt spred sig. En svensk kapten som varit fången i Köpenhamn hade lyckats fly och var nu i Lübeck. Här fanns också danskar i staden, så jag måste vara uppmärksam. Som jag tidigare berättat, så blev jag förråd av en person som hoppade av vid belägringen av Stralsund och gick över till danskarna, denne ”spion” hade lämnat många upplysningar om mig i syfte att orsaka mig skada. De danske residenten i Lübeck hade fått allt om mig.

Ryssarna söker mig i Lübeck

Under min vistelse i Lübeck, förberedde tsaren i allians med danskarna ett anfall mot Skåne. Redan när jag var i Köpenhamn kunde jag se flera ryska örlogsskepp uppankrade i väntan på rätt tillfälle för angrepp. Här i Lübeck hade sju ryska galejor anlänt under befäl av en brigadör. Hela staden levde i skräck till dess att man fick kännedom om ryssarnas verkliga ärende. Brigadören hade uppsökt borgmästaren och meddelat att han hade tsarens order att begära två svenska officerare utlämnade, majoren Pastelberger och kapten Roland. Dessa officerare hade enligt tsaren rymt från rysk respektive danskt fångelse. Borgmästaren avfärdade framställningen genom att förklara, att här är det en fristad och ingen utlämnas häri-

från. Här finns många människor av alla nationer, som sökt en fristad, bland vilka jag inte känner till de bägge ni söker. När brigadören, lätt besviken, lämnat borgmästaren sände denne bud till de svenske residenten, herr Fock, och varnade honom för ryssarna. Han framhöll för herr Fock att om de eftersökta svenskarna verkligen uppehöll sig staden, borde de snarast ta sig till Hamburg. Herr Fock, som kände till att Pastelberger och jag uppehöll oss hos hattmakaren, skickade efter oss för ett sammanträffande. Han berättade hela historien och uppmanade oss att lämna staden och resa till Hamburg. Jag sade dock till residenten att jag inte kunde lämna staden då jag visste att danskarna efterlyst mig överallt. Alla vägar runt Lübeck är bevakade och samtliga posteringar har en efterlysning av mig med mitt porträtt. Detta kan jag inte tro är sant, herr Roland, sade residenten. Jag vore tacksam om herr Fock ville sända en betjänt för att finna om mina uppgifter sanna svarade jag på hans fråga. Låt gå för det, sade residenten och beordrade genast ut en betjänt till posteringen vid vägen till Hamburg. Han kom sent på kvällen tillbaka och kunde berätta att den danske residenten ville fånga mig och hade de uppgifter om mig som ”spionen” överlämnat. Jag stannade således kvar i Lübeck. Hattmakaren kändes som en gammal vän och jag litade fullt och fast på hans lojalitet. När jag nu flyttade in i hans kammare var jag i betydligt bättre skick än förra gången. Nu var jag så pass rask att jag inte kunde motstå pigans frestelser, utan vi kröp ned i min stora valnötssäng så ofta vi fick tillfälle.

Tolk åt fienden

Dagen därpå när jag gick förbi herr Fursteaus bod, fick han se mig och ropade in mig. Han bjöd in mig att dricka te följande morgon, eftersom den ryske brigadören skulle komma dit för att handla. Ryssen hade varit där tidigare samma dag, men eftersom de inte talade något gemensamt språk, skulle herr Fursteau skaffa tolk till nästa dag. Jag lovade att hjälpa honom som tolk och komma på avtalad tid. Detta

kan givetvis tyckas dumdrigt, men var så ett sätt för mig att finna ut hur mycket ryssarna visste om den efterlyste svensken. Det var inte utan en viss spänning att möta fienden ansikte mot ansikte. Nästa morgon klädde jag mig i min svarta lübeckska dräkt och gick till herr Fursteaus butik, där redan den ryske brigadören och tre av hans officerare befann sig. På ett bord framför ryssarna hade köpmannen lagt upp guldgaloner, guldknappar och andra galanterier. Affärsmannen Fursteau visste hur han skulle dra nytta av ryssarnas fåfänga, det lyste i ögonen på dem när de fick se allt glittret. Sedan jag druckit en kopp te, bad köpmannen mig att förhandla för honom, vilket jag gjorde. När affärerna avslutats, frågade brigadören vad jag var för en som talade ryska. Jag är en Lybecksborgare, som du kan se av min klädsel svarade jag. Var har du då lärt dig ryska frågade han. Det kan jag gärna berätta svarade jag. När tsaren var vid varvet i Amsterdam var jag ofta där och umgicks med hans folk och lärde mig lite ryska. När sedan tsaren skickade ut några av sina officerare för att lära sig navigation, var jag med på samma skepp där lärde jag mig ytterligare lite ryska. Det kan så vara sade brigadören, men som du nu talar ryska, måste du ha varit i Moskva. Nej svarade jag, där har jag aldrig varit, men då jag hört så mycket berättas om de sköna Ryssland, skulle jag önska att jag en gång fick komma dit. Efter denna utfrågning, som jag var väl förberedd på, skildes vi för denna gång.

Gäst ombord hos ryssen

Följande dag när jag åt på härbärgets Hamburg satt där runt ett stort bord välklädda människor från flera nationer. Bland annat satt där två fransmän, vilka anlänt från Bourdeaux nyligen. Där satt också den danske kaptenen Friese, vars fregatt låg utanför Travemünde för att vakta så att inga fartyg avgick mot Sverige. Han hade dessutom order att hindra mig från att fly sjövägen. Vid bordet satt också några svenska officerare. De bägge fransmännen hade hört om de ryska galejorna som

angjort hamnen. De ville gärna titta på dem. Och undrade om det fanns någon på krogen som ville visa dem till ryssarnas ankringsplats. Då ingen annan ställde upp på fransmännens fråga, sade jag att jag kunde visa dem vägen. Mina vänner som hörde detta, avrådde mig att från att gå utanför stadsgränsen. Jag gick först till hattmakaren, där jag bytte om till mina svarta lybeckska kläder. Jag tog med fransmännen till ryssarnas ankringsplats. När vi gick omkring och tittade på båtarna, fick brigadören syn på oss. Han skickade en slup för att bjuda oss ombord. Det var en utmaning att gå ombord i fiendes kula eller rättare sagt skepp. Ryssarna var glada att få se folk från staden, ty galejorna hade spritt sådan skräck att ingen vågat sig i närheten. Väl ombord visade brigadören tydligt hur han gladdes över att få någon att prata med. Han undfagnade oss under en timma, varefter vi tog farväl av vår värd och roddes tillbaka till land och fortsatt in genom stadsporten. Jag drog en lättad suck när vi passerat stadsporten. Eftersom jag ännu inte kunnat ordna båtlägenhet till Sverige, och även då landvägen var spärrad, måste jag vara kvar en tid i Lübeck. Då jag nu delade mitt kvarter med Pastelberger hos hattmakaren, ansåg jag att det inte kunde fortgå längre, utan jag letade upp ett annat kvarter. Jag fick tag på ett mitt emot den holsteinska sekreteraren von Ofen vars fru var född Lykteman. Herrskapet von Ofen var mycket vänliga mot mig och erbjöd mig få lämna min disk till deras köksbetjänter, ett erbjudande som jag bara utnyttjade ibland. För det mesta intog jag mina måltider på de större värdshusen, där de allierades angrepp på Skåne var det stora samtalsämnet. På grund av att danskarna och ryssarna inte var överens om hur anfallet skulle gå till hade det dock ännu inte verkställts.

Under uppehållet i Lübeck gjorde jag då och då visit hos ett vackert och ansenligt fruntimmer, som varit med på samma fartyg som jag från Köpenhamn. Hon bodde i mellanvåningen i samma hus som jag, vilket gjorde det lätt för mig att avlägga

korta visiter. Redan på resan från Danmark tyckte jag mig känna igen henne från tidigare. Hon var dock slug och visade på intet sätt att hon kände igen mig, vilket jag var tacksam för. Själv låtsades jag på samma sätt att hon var för mig obekant. Anledningen till att jag besökte henne var inte någon romans mellan oss, utan det faktum att jag kände hennes föräldrar i Breslau. De var ett förmöget köpmansfolk och hon hade stått i sina föräldrars bod tillsammans med sin mor. Hon berättade att hon gift sig med en apotekare mot sina föräldrars vilja. De hade flyttat till Köpenhamn, där de öppnat apotek, men då detta inte gått så bra hade hennes man blivit apotekare i Olive kloster. Hon var nu på väg dit till sin man och väntade på båtlägenhet via Danzig. Eftersom jag ännu i mitten av oktober inte lyckats få någon båtlägenhet till Sverige ifrån Lübeck tänkte jag lika gärna göra henne sällskap till Danzig, varifrån det kanske skulle gå lättare att ta sig hem. Jag uppsökte alltså samma skeppare som hon tidigare gjort, en man vid namn Petter Swen, vilken omedelbart frågade om jag hade ett godkänt pass. Jag svarade ja, trots att jag inget hade. När vi är klara att avsegla ska jag kontakta er, svarade skepparen. För att skaffa mig ett pass, var jag tvungen att på något sätt ta mig till Hamburg. Att skaffa ett pass utställt i Lübeck, som ju alla mina fiender väntade sig att jag skulle ha, ansåg jag vara alltför riskabelt. I hemlighet lånade jag en sadlad häst, som jag höll gömd i hattmakare Westerviks stall. Varje kväll avgick en postvagn till Hamburg, som tog sig fram i krokvägar till Hamburg. Min plan var att följa efter vagnen till häst, för att jag skulle komma till Hamburg på andra vägar än vad danskarna tänkt sig. En kväll var det tid att slå till med ett försök. När det började skymma såg jag postvagnen vid torget, jag red ut från hattmakarens stall och följde tätt efter postvagnen ut genom stadsporten. Vid detta vanskliga företag använde jag på nytt min i Moskva tillverkade specialrock. Men enbart som en försiktighetsåtgärd. Resan till Hamburg gick utan problem. Tidigt nästa för-

middag uppsökte jag Johan König för att be denne skaffa ett pass. Mycket snabbt ordnade han ett pass till Danzig, utfärdat av rådet och borgmästaren. Jag stannade några dagar i Hamburg, varefter jag återvände på samma sätt. Jag kände mig nu väl förberedd för ett nytt försök att ta mig hem till Stockholm. Vi var nu framme i den sista veckan i oktober 1717, då skepparen Petter Swen meddelade att jag skulle infinna mig vid Holtzor klockan tio nästa morgon. Där skulle jag tillsammans med andra passagerare hämtas med postvagn till Travemünde. Jag packade ner mina saker i tre koffertar som blev mitt bagage. När postvagnen stannar vid Kajen i Travemünde, vem ser jag då, om inte kaptenen Friese. Denne hade, som jag tidigare nämnt, den danske residents speciella uppdrag att hindra just mig från att fly sjövägen. Vi stirrade på varandra, utan att säga något, varefter jag gick för att söka reda på ett kvarter för natten. Längst ner på gatan, mitt emot stora bryggan, låg ett härbärke benämnt Vita Svanen där jag hyrde mig en kammare. Den hade fönster mot bron så att jag kunde se alla som passerade.

Nästa gång: Jagad i Travemünde.

B

